

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor:	Correspondențele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiunile la ADMINISTRATIJA Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficioase, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10. coroane	
” ” ” pe 1/2 an 5 ”		
” România și străinătate pe an 14 franci		
” ” ” pe 1/2 an 7 ”		

Din Istoria Banatului Severin.

Resbelul de 16 ani 1683—1699.

Leopold I. 1657—1705.

(Continuare)

Aprețind Veterani însemnătatea acestor locuri, dispuse fortificarea și ocuparea lor cu o garnisoană, acomodată împrejurărilor locale. Căpitanul *Dominic du Saix baron d' Arnan*, plecând din Sibiu cu 300 ostași, ajunse aici în 16 Martie 1693. Iară pentru salvarea trupelor din Almăj, locotent colonelul *Inovitz* primî îndrumarea a se pune în legătură strinsă cu dînsul, a-i trimite proviant și munițiune, ceea-ce din cauza omeților de mărimea omului, și primăvara, pentru esundarea Dunării și pentru Turcii adunați la Greben și pe alocurea în număr considerabil, — numai cu mari jertfe era cu putință a se îndeplini. Fiind Veterani omul faptelor, pretinse, ca planul seu să fie îndeplinit. Cu nespuse greutate, trecînd tunarii peste pârăie bobocite, peste abisuri și lunecușuri necălcate de roțile carălor, s'au transportat la Dunăre 5 tunuri, din care 3 au fost plasate la peștera Piscabara și 2 la Marecobila.

Îcuibarea infanteriei și artileriei austriece în clisura Dunării avu înriurire neplăcută asupra operațiunilor turcesci. Era imposibil, ca șaicele Turcilor, improșcate de tunurile Austrieșilor să treacă fără vătămare prin strămtorile Dunării, unde comunicațiunea și așa este destul de anevoioasă, și să provianteze regulat garnisoanele din Belgrad, Timișoara și alte cetăți. Impedecarea transpoartelor deveni în curînd simțitoare; mai mult, lipsa de proviant putea să devină o adevărată calamitate pentru greul armatelor turcesci, care operau cătră Belgrad; d'aceea delăturarea pedecii deveni pentru imperiul otoman o necesitate imperativă.

Doae atacuri le resping Austrieșii cu vitejie; a treia oară (27 Aprilie) încă suferiră Turcii pierderi considerabile, dar garnisoana din Marecobila, copleșită de mulțimea inamicilor, trebui să se retragă spre Pis-

cabara. D'acum înainte până la 2 Maiu, ține încăierarea necurmat. Sosind Ali, pașa Belgradului, cu putere nouă și urcându-se Arnăuții pe stâncele d'asupra peșterei, deunde rostogoleau bolovane neîncetat asupra Austrieșilor, se vîzú căpitanul d'Arnan, în lipsa gloanțelor și a prafului de pușcă, necesitat să capituleze.

Patruzeci și cinci de zile ținú apărarea în contra unui inimic prepotent. Din partea apărătorilor au căzut 25 viteji; cei din viață erau aproape toți răniți și torturați de sete și de gazarile prafului de pușcă din peștera. Cuprinderea ei, care d'aci înainte se zice „peștera lui Veterani”, a constat 2000 de oameni Turcilor. Cu călcarea condițiunilor, de capitulare sunt tirăiți vitejii lui d'Arnan la Belgrad.¹⁾

Sultanul *Mustafa II.* ca următoriu alui *Ahmed II* (reposit în Februarie 1695) voind să fanatizeze masele și să ridice curajul lăncezit al musulmanilor, s'a deobligat prin hatîșerif a conduce în persoană armatele contra „ghiaurilor” și, pe când consiliul imperial desbătea asupra planului de reshoiu, oastea turcească luase deja ofensiva.

Solicitarea lui Veterani, referitoare la recucerirea Timișoarei, a fost acceptată din partea lui Leopold, dar nu s'a putut duce la îndeplinire, de o parte fiindcă comandantul suprem al armatelor împărătesci, principele electoral *Frideric August II de Saxonia*, nu era capabil de postul seu, iar de altă parte fiindcă sosirea fără de veste a sultanului la Belgrad (9 August) a făcut esecutarea planului ilusorie.

Amésurat otărîrelor consiliului de reshoiu trecură Turcii peste Dunăre cu scopul, ca să cuprindă cetățile de pe ripa stîngă și să invazeze în Transilvania. Ocuparea acestei țeri putea să aducă cu sine complicațiuni și urmări necalculabile pentru Austria. Pentru zădărnicierea acestui periclu se retrase principele electoral la Arad și porunci lui Veterani, care cu 6000 ostași se afla între Logoj și Caransebeș, să-i vină într'ajutoriu. Deoarece Turcii într'acea lua-

¹⁾ Mittheilungen des K. K. Kriegs Archivs, Viena 1877.

seră Lipova cu asalt și trecuseră mica garnisoană pe sub ascuțitul sabiei (7 Septembrie), circumspectul general i-a răspuns, că fără periclitarea Ardealului, nu numai că nu poate să-și părăsească poziția, ci el însuși având lipsă de trupe auxiliare, să-i arate prin curieri sosirea, că să iee dușmanul între 2 focuri. Frideric August n'a urmat invitației, dar nici răspuns nu trimite lui Veterani. Acesta, considerând tăcerea ca aprobare a intențiilor sale, așteptă într-o poziție ritoasă de lângă Logoj sosirea tovarășului său de arme. Tabera lui Veterani a fost așezată pe țărmul stâng al Timișului și s'a estins, verosimil, peste piața de lângă podul de astăzi, asupra locurilor ocupate de edificiile căsarmei de tunari și de grădina poștei, unde urmele întăriturilor și astăzi se mai numesc „șanțurile lui Veterani“, până la așa numitul „pod de fer“, având la spate Timișul, iar în față și la aripi șanțuri afunde și alte întărituri. Frontul taberei era întors către Buziaș, de unde veniau dușmanii.

În 23 Septembrie pe la amiază se ivi o horă tătarească, cu care se hătără Austriei până seara. În zorile zilei următoare începă lupta de nou; către 11 căză greul Turcilor în păcuri dese asupra aripei drepte, ca s'o zdrobească prin mulțimea maselor sale. Veterani împrăștiă în două rânduri groaznică furtună și crezând oamenii săi aici, liberi de ori-care pericol, aleră la aripi stângă, unde Austriei se încăraseră cu alte cote inimice. Năvălind Turcii a treia oară asupra aripei drepte, sparg în absența comandantului rândurile, măcelăresc infanteria și iau tunurile austriece. Viteazul căpitan, vezând aceasta nenorocire, astrinse trei escadroane de călăreți pe lângă sine și alergând în fruntea lor spre locul de primejdie, scoase, după o luptă desperată, tunurile pierdute și smulse încă odată biruința din mâna dușmanilor¹⁾. Deși greu rănit, totuși înbărbăta neîncetat pe ai săi la continuarea lupte; adresând în fine aceluia, care stăruiau de el să-și mântue viața cuvintele: „dacă până acum n'am părăsit tovarășii mei, nu voi nici în momentele de față să comit asemenea trădare“, se răpezi în direcțiunea, în care vuetul armelor resuna mai tare și dipără fără urmă²⁾; a fost ucis dimpreună cu el jumătate din tovarășii săi. Rămășițele armatei v'o 3—4000 ostași, le-au scăpat Truchsess după jertfa de bună voie a duor batalioane a regimentului Lichtenstein și le-a condus prin strămtorile porții de fer la Ardeal, unde, nu după multă vreme, sosi și principele electoral, ca să întâmpină o eventuală invasiune turcească³⁾.

Moartea lui Veterani a deplâns-o armata, în deosebă locuitorii Ardealului și ai Banatului. Ostașii perdură părintele lor cel bun, iar cetățenii aparătorul și ocrotitorul lor⁴⁾.

În aceeași zi de către seară (21 Septembrie) cuprinseră Turcii Logojul și după v'o câteva zile Caransebeșul. Pfeffershofen și ostășimea, căreia era încredințată apărarea cetății, părăsindu-o în grabă, lăsară aici 16 tunuri și cantități considerabile de plumb și praful de pușcă în mâinile învingătorilor. De la Caransebeș trecând sultanul peste Media, Jupanec, Orșova, Turnu-Severin, Nicopol, Adrianopol și ajungând în 12 Noiembrie la Constantinopol întră cu triumf în serai, intitulându-se: „biruitorul celăților Lipova, Logoj și Caransebeș“.

Griselini arată, că Mustafa a fost adănc impresionat de miseria satelor din calea sa, care zăceau pustite și prefăcute în cenușă. Când i-s'a spus: „că acestea sunt faptele lui Tököli“, Sultanul aprins de mânie au poruncit, să i-se aducă la Constantinopol „capul acestui dușman al lui Dumnezeu și al neamului omenesc“ și să se arunce între ciocăile din cimitărul jidovesc, căci nu merită să se îngroa în pământ; la rugățile prietenilor săi înse a fost sentința schimbată în esil.

Oastea imperială luă îndată după retragerea Turcilor măsurile de lipsă pentru recucerirea cetăților pierdute, ceea-ce s'a făcut fără multă încordare, pentru-că beglerbegul din Timișoara lăsase numai garnizoane slabe întru apărarea lor. Cu această se termină războiul din anul 1695; atât principele electoral, cât și greul armatelor austriece, se sălășli și petrecu earna în Transilvania.

Frideric August era de o putere fizică estraordinară și nici unul din oligarhii Transilvaniei nu-l întrecea la beut⁵⁾. Pe lângă necapabilitatea, dovedită în decursul anului 1695, eată-i talentele prin care nobilul principe electoral s'a distins de alți muritori. Fiind-că se legătuse a participa cu 12.000 ostași proprii la războiul anului viitoriu 1696, și fiind-că împăratul Leopold I. avea mare lipsă de brațe înarmate, densusul rămase și mai departe în fruntea ostășimei din Ungaria.

Principele electoral avea pe lângă sine 60.000 de combatanți și artilerie numeroasă. Apucându-se de asediarea Trmișoarei i-se aduse vestea, că sultanul Mustafa a trecut Dunărea și că vine în ajutorul Timișoarei. Confirmându-se scirea ridicară Austriei numai decât asediarea și mergând înaintea Turcilor îi lovără lângă Olaş (o comună veche în Torontal, aproape de Cene), în 26 August 1696. Amândouă părțile se luptară

¹⁾ Tunurile lui Veterani remaseră decenii de ani în mlăștinile de lângă Logoj. *Griselini* (pag. 113) mărturisese: „Ich habe eine Beschreibung des Lugoscher Districts gesehen deren Verfasser ein gewisser Rath Schmidt, Vorschläge thut, wie man die versenkte Artillerie des Generals Veterani, in diesen Morästen aufsuchen könnte“. Nu este cunoscut, dacă tunurile acestea s'au scos cândva d'aici.

²⁾ *Hammer* istorisese, că ar fi săngerat din 3 rane și că Turcii l'au decapitat. Corpul lui nu s'a mai aflat, ceea-ce a produs credința, că l-au prins Turcii.

³⁾ *Fessler*: v. IV, pp. 497 și 498.

⁴⁾ „Ihn (Veterani)“, schreibt *Cseres* „ehrten sie wie einen Vater; mit ihm verschwand nicht bloss die Zucht der Soldaten, sondern auch alle sonstige gute Ordnung, Einigkeit und Sorge für das allgemeine Wohl“. Ibid. o. c.

⁵⁾ *Cseres*, martor ocular acelor petrecute, scrie despre densusul următoare: „estve későn érkeztünk be Kolosvárra. Szörnyű italt mivelőnek: noha a gubernator is erősen ihatott; de az elector mind ki ivá öket, és az asztalnál a nagy erős ezüst tányért úgy egybe hájtogatta, mint a papirosat. Bár ezse lett volna annyi, mint erceje. En semmi fejedelmi virtust nem láthattam benne.“ *Schwicker*: (Geschichte des Temeser Banats, pag. 239).

cu învêşunare de dimineata până seara; Austriacii petrecând noaptea cu arma la picior, se aşteptară mânezi la continuarea luptei. Spre marea lor mirare înse, Turcii, care cu bărbăţie respinseseră atacul principelui electoral, părăsind castrele se retraseră peste Panciova mai întâiu la Belgrad apoi la Constantinopol.

Pentru alimentarea şi plăţirea soldei armatelor imperiale remase în Banat, se eiectară dări grele asupra ţerănilor, ceea-ce irită locuitorii din districtul Caransebeş întratată, încât ei denegară plăţirea, zicând că stăpânul lor legal e în Timişoara, căruia sunt datori să plătească contribuţiune, şi deoare-ce încercările de a-i îndupleca la supunere au ramas fără succes. S'a trimis în contra resvrătorilor 500 ostaşi germâni şi sârbi cu îndrumarea, să le pârjolească satele şi să stoarcă prin jaf preţul contribuţiunii. Ţerănimia se opuse cu arma în mână acestei esecutiuni, şi numai după vîrsare de sânge a fost ostăşimea în stare să aducă prada şi vitele revirate la Caransebeş.

În locul principelui electoral, ales la anul 1697 de rege al Poloniei, a pus Leopold I pe *Eugen de Savoia* în fruntea armatelor creştine. Hărnicia şi talentele lui au fost apreciate cu diferite ocazii în decursul resboiului, ear acum, ca conducătoriu, prin faptele lui strălucite, nu numai că s'a dovedit de geniu militariu de rangul prim, ci a stors admiraţiunea armeei creştine, respectul şi devotamentul ostăşimei în măsură atât de mare, încât armata comună Austriacă chiar şi astăzi se entusiasmează de virtuţile lui, şi-l glorifică prin cântece de resboiu.

Sultanul avea de scop să invasionseze în Transilvania. Spre scopul acesta bătuse la *Zenta* un pod peste Tisa. Eugen, care ca omul acţiunilor, ţinându-se de călcăile lui îl ajunse aci tocmai în momentul, când o parte a Turcilor trecuse deja peste pod, ear ceea-laltă zăcea în castre întărite pe ţerţul drept al fluviumului. Erau deja 3 după amezii, când Eugen se apropiase de pod. El porunci artileriei, ca să improasce cu şrapnele masele de spahii, care se imbulzau asupra podului, ear ostăşimea, înşirată în ordin de bătaie, o repezi asupra castrelor inimice de lângă Tisa. Vêzând Austriecii, că tunarii au rupt podul în doae şi că nu se poate da mai mult sucurs Turcilor, care erau pe ţerţul drept, săriră orbesce asupra castrelor şi îi măcelăriră fără milă. Restriştea Turcilor din 11 Sepemvrie a fost cumplită. Marele vizir¹⁾, 15 pašali şi 20.000 Turci au fost ucişi, ear 10.000 aruncându-se în valurile Tisei s'au înecat²⁾. Pradă imensă, cassa de resboiu, tunurile,

¹⁾ Un Ardelean, cu numele *Simeon Boer*, i-a luat Isgiul cel mare dela pept şi l'a dat lui Eugen. (Böhm: Geschichte des Temeser Banats v. I. pag. 179).

²⁾ Locuitorii din *Zenta*, Sanad şi alte sate din prejur leagă de catastrofa aceasta diferite legende. Să zice, că umflându-se apele de mulţimea cadavrelor au pornit în altă direcţiune şi au format o însuă, numită: „insula lui Eugen“. Despre colina aflătoare pe ţerţul stâng al Tisei se susţine, că Mustafa II, când a străpuns cu sabia pe favorita s'a *Vuiana*, a zis cuvintele următoare: „mai bine se apuni ca soarele, decât să cazi vie în mânilor Ghiaurilor“. Fie-care din Turci, care au trecut pe lângă dînsa, au aruncat câte o mână de pământ asupra cadavrului şi astfel s'a născut colina numită: „tumulul Vuianei“. (Schwicker: o. c. pag. 263).

care şi multe dobitoace au căzut în mânilor învingătorilor. Tököli a fost între cei din urmă, care au părăsit castrele, şi luând după fuga sultanului ceea-ce au fost mai preţios¹⁾, s'a dus la Nicomedia (Asia minoră), unde şi-a sfârşit zilele ca principe titular de Caransebeş, Logoj şi Vidin²⁾.

Principele Eugen de Savoia crezută, că a sosit timpul să asedieze Timişoara şi să elibereze Banatul de sub stăpânirea turcească. El nu puti să realizeze de astădată planul seu, fiind-că dorinţa împăratului era: să opereze cu trupele ardelenesci către poarta de fer, să ocupe şi să ierneze în districtul Almăului, şi dacă ar fi necesitat a se retrage, să nimicească mijloacele de subsistenţă din ţinuturile acestea, împedcând prin astfel de mijloace sucursale, ce le-ar trimite inimicul Turcilor din Timişoara. Nu este cunoscut întru cât s'a urmat poruncilor împăratului; să scie înse, că în 29 Octomvrie a sosit Rabutin cu 3000 de ostaşi la Marga, care în ziua următoare au plecat spre Caransebeş.

În decursul anului 1697 s'au întâmplat, pe lângă luptele acestui corp, şi alte ciocniri sângeroase între locuitorii autochtoni ai Banatului şi între Turci. Aşa d. e. au apărut *Petru Măciş*,³⁾ vicecomitetului Severinului, cu 98 oameni Caransebeşul şi au respins cu vitejie 3 asalturi ale Turcilor şi Curuţilor, care în număr de 2000, s'au fost străcurat neobservaţi până înaintea cetăţii, ca s'o iee fără de veste. Duşmanii ard casa lui Măciş, îi pustiesc averea, dar sunt bătuti, şi după ce lasă mai multe stindarde şi a patra parte a oamenilor pe câmpul de luptă, sunt nevoiţi a se retrage.

Cu periclitarea vieţii remase P. Măciş în ciuda Turcilor şi mai departe în Caransebeş, ba chiar însoţi cu oamenii sei pe Rabutin în espediniţiunea s'a către Palanca nouă. Cetatea căzută de grabă, dar Turcii o scot iarăş pe la începutul anului 1698 din mânilor Austriecilor şi neliniştesc neîncetat satele din prejurul cetăţilor Titel şi Caransebeş. Erau un fel de guerrilă necurmată luptele crunte, ce s'au fost întins în

¹⁾ Böhm: opul citat.

²⁾ Fessler o. p. v. IV.

³⁾ Afacerile administrative ale Severinului le-a condus în aceste timpuri *Petru Măciş*, care deja la 1789 a fost ales de vice-comite; dînsul a îndeplinit totodată şi agendele comitetului suprem. După alungarea Turcilor, adunându-se nobilimea Severinului de prin comitatele tranailvanene şi de prin alte oraşe mărginaşe la Caransebeş, adunarea otărî a trimite o deputaţiune la Viena, ca să reclame privilegiile şi moşiile, care le-au fost perdue nobilii în urma invasiunii turcesci. Sunt verosimil tot aceea, care după atestul capitului din Arabona (Győr), au ridicat la 22 Iulie 1695 protest pentru instituirea unor persoane neîndreptăţite în moşiile, care ziceau că sunt ale lor, şi în contra denumirii de comite suprem a Br. *Mihaiu Sava*, care, fiind persoană străină s'a făcut cu vătămarea privilegiilor garantate de regii Ungariei. Numărul protestătorilor e destul de însemnat. Eată-le numele: George şi Ioan Nălăţ, Lazăr Torna, Ianăş Gârlişteanul Luca Olea, Mihaiu Puy, Mihaiu Ivul, Nicolae Giurma, Ioan Ungur, Ioan de Criciova, Ioan şi Nicolae Torna, Martin Gander, Găvrilă Floca, Ianăş Florea, Găvrilă Giurma, Sigis. Simion şi George Gârlişteanul Nic. Tot, Găvrilă Lăţug, Nic. Găman, Moise Fanciu, Petru Iosica, Mihaiu şi Găvrilă Lencoviţa, G. Mărganul, I. Ciato, Ales. Vitan, I. Bobic, Găşpar Nandra, Gav. More, Gav. Iacşa, St. Rusori, Puy, Csoka, P. Lometa, Mathia Sebeşanul, Sig. Romos, George Raşa, M. Kelemen, Csisar, M. Fodor, Petru Măciş, I. Vaida, St. Fiath, Mihaiu Găman şi Iacob Olas.

câmpiile Banatului între Turci și Austrieci. În una din aceste excursiuni războinice înaintarea Turcii din Timișoara până la Segedin și luând Cianadul cu asalt, trecură garnizoana pe sub ascuțitul sabiei. Pentru pierderea această navală Austriei asupra cetelor de Turci, împrăștiate dela Caransebeș până Dunăre și după ce le tăiară se întoarseră încărcăți cu pradă la ai lor. Locuitorii Banatului au suferit nespuse de mult în decursul acestor hărțuiri. Atât Turcii, cât și Germanii, care se prindeau pe la căminele Românilor d'aici, de o potrivă îi pângăria și îi despoia de averea lor.

Pela începutul lui August mai încercară Turcii încă odată să cuprindă Caransebeșul. Auzind guvernatorul Timișoarei Dșofer pașa din gura unui căpitan austriac, care cu ocaziunea unei recvișituri le căzu-se pe mână, că comandantul cetății, generalul Herberstein, s'a îndepărtat dinpreună cu ostășimea staționată aici, și că abia vr'o câteva sute de militari au rămas întru apărare, năvăli cu 2500 trupe alese asupra cetății, luă cu asalt palancele și le pusti în mod groaznic. La zidurile cetății înse dețere Turcii de rezistență neașteptată. La îndemnul quăstorului Gallotin, înarmându-se locuitorii cu ceea-ce le-au venit la mână, alergară cu toții la punctele cele mai espuse și constrinseră pe Dșofer pașa e se retrage spre Timișoara. ¹⁾

În anul luptei dela Zenta s'a încheiat cu Franția pacea dela Risvic. Aceasta puse pe Leopold în stare să continue în anul 1698 cu toată puterea s'a războiul contra Turcilor. Dar și Mustafa înălțând steagul lui Mohamed în Constantinopol, chemă din toate părțile imperiului supuși la armă. Prin mijlocirea Angliei și a Olandei subscrieră beligeranții mai întâu preliminarele, apoi în 26 Ianuarie 1699 condițiunile păcii dela *Carloveș*.

Abia după un an de zile a putut congresul puterilor să se înțeleagă asupra punctelor de controversă. Afară de regularea încercăturilor porții cu Polonia și cu republica venețiană s'a otărit, ca *Ardealul* să fie a împăratului și *Timișana* a sultanului; iar zidurile cetăților *Lipova*, *Logoj*, *Caransebeș* etc. să se dărime pentru vecie. ²⁾

¹⁾ Pesty: A szörényi Bántág, v. II, p. 195.

²⁾ Textul păcii referitoriu la *Banat*, e confuz și contradicătoriu. Dacă preliminarele s'au încheiat pe baza principiului *uti possidetis* a fost un non sens a lăsa *Timișana*, sau după cuvintele textului, provincia supusă Timișoarei (împrejurul Timișoarei, teritoriul Timișoarei) dela marginile Munteniei până la apele Murășului, în posesiunea „porții subline”, fiind-că, după cum s'a arătat, cele mai multe opide bănățene erau de fapt în mâinile Austrieilor. Apare ca și când plenipotențiații ambelor împărății ar fi conlucrat cu intențiune la facerea unui lucru enigmatic, care la timpuri bine venite avea să deie ocaziune la interpretări arbitrare. Din cauza momentelor obscure și contradicătoare chiar și istoriograful interpretează pacea dela *Carloveș* în diferite chipuri. Szentkláray susține, că orașele *Caransebeș*, *Logoj* și altele, prin urmare porțiuni considerabile ale *Timișanei*, au rămas în mâna Austrieilor. După Fessler devin Turcii stăpâni *Timișanei*, mai multe cetăți înse rămân în posesiunea Austriei. „Siebenbürgen in seinen alten Grenzen ist des Kaisers, das Temeser Banat zwischen der Theiss und Maros des Sultans; die Plätze im letzteren, Karansebes, Lugos, Lippa, Csanád, Kis-Kanizsa, Becse und Beckerek die im Besitze des Kaisers bleiben, werden geschleift und nie wieder befestigt werden“. Griselini, Schwicker, Pesty și alți istoriografi ai Banatului afirmă, că *Timișana* a rămas Turcilor, ceea-ce se și constată prin întâmplările timpurilor posteroare.

Mărul de ceartă a fost în deosebi Banatul. Împerialii aveau la S. O. în posesiune Logojul, Caransebeșul dimpreună cu teritoriile lor districtuale, Almăjul și o parte a Clisurei, apoi pe lângă Murăș Lipova și Cianadul vechiu, iar la V. Canija, Becse și Beciche-rec. Aceste fortărețe și casteluri cuprindeau ca un cerc de fer capitala Banatului, care o țineau Turcii și nu voiau s'o lase din ghiare. Fără posesiunea acestora era Timișoara obiect fără de preț, d'acea plenipotențiații sultanului, cu provocare la dreptul armelor, cereau cu intenție cetățile și teritoriile numite, ca părți întregitoare ale Banatului. N'a fost după placul Turcilor și nu s'au învoit nici la aceea, ca să rămână Austriei districtele *Caransebeș*, *Logoj*, *Almăjul* și *Clisura* aflătoare la răsăritul unei luni trase dela Dunăre spre râul Craiova și Begheiu, iar regiunile dela apus să fie a Turcilor. După multă ceartă se învoiră în fine părțile litigante, ca să dărime Austriei — cu esepțiunea *Aradului* și *Timișoarei*, care sunt atât de necesare pentru apărarea Banatului (ca provincă turcească) și a Ungariei (ca provincă austriacă) — toate celelalte cetăți numite, iar Turcilor nici odată să nu le fie permis a le ridica iarăș.

Pacea dela *Carloveș* e considerată ca eveniment epocal în istoria patriei noastre. Ea înseamnă decădinta gloriei împărăției otomane, care a zguduit în 2 rânduri capitala imperaților din dinastia Habsburgilor, apoi eliberarea Transilvaniei și a Ungariei din sclăvia turcească.

(Va urma)

Francisco-Josephina în raporturile sale cătră imperiile vecine

(Traducere după originalul german publicat de Prof. Dr. A. de Halban în scrierea iubilăară „Alma Mater Francisco-Josephina” edată de Dr. A. Norst)

Înfintându-se în anul 1875 Francisco-Josephina, se ivi între alte speranțe și dorinți, exprimate deja în primele începuturi ale ei, și aceea speranță, ca universalitatea cea mai din ost dintre cele germano-austriace să facă servicii bune țerilor învecinate și să sporească pe calea aceasta misiunea culturală a Austriei, problema cea mai nobilă a împărăției. Fără oarecare scop lateral politic și în special fără vr'o tendință expansivă, puse Austria acelor țeri, cu cari se mărginesce țeara fagilor, universalitatea la dispoziție. Dacă și puțin după aceea se'nfiintară în cele mai multe din aceste țeri, școli mai nalte proprii de felul acesta, din care cauză încetă pentru străini necesitatea imediată de a cerceta Francisco-Josephina, apoi totuș e de'ntonat, că exemplul universității din Cernăuți a fost determinativ pentru unele dintr' aceste universități tinere din ost și că cu toate aceste cercetări universalitatea din loc Români și Sârbi din Ungaria, Ardeal

și România, și tot așa și țările Bosnia și Herzegovina aduse la cultură de Austro-Ungaria, oferind contingentul lor.

Astfel și-a împlinit universitatea din Cernăuți vocațiunea sa cea pacinică și internațională într-un mod considerabil spre gloria Austriei și în folosul statelor învecinate. Ea numără între elevii ei o mulțime de bărbați însemnați, cari desvoaltă în patria lor o activitate fructiferă.

Lipsa unei facultăți medicinale a restrins din capul locului afluența studenților străini. Ce privește facultățile existente în Cernăuți, apoi se înțelege de sine, că facultatea juridică pută presta numai puțin în privința aceasta; obiectele speciale predate la facultatea aceasta n'au în considerarea problemelor în mare parte practice ale studiului juridic în Austria o astfel de valoare internațională, încât străinii să fi avut acuma din acest punct de vedere ansă de a prefera universitatea din loc universităților lor proprii; de-asemene n'au fost, ceea ce e regretabil, tocmai acele discipline, cari ar fi putut interesa mai mult pe străini, precum filosofia dreptului, jurisprudența comparativă, dreptul ginților, dreptul privat internațional ș. a. m. d. de loc predate, sau numai în mod secundar, așa că acei docenți, cărora li-au fost încredințate aceste discipline și cari predau pe lângă aceste încă și alte discipline principale, nu erau în stare, de-a sacrifica toată puterea lor pentru aceste obiecte secundare; un drept străin a rămas indecomun neconsiderat. Cu toate acestea au fost frecventate obiecte juridice de studenți străini, cari cercetară aici facultatea teologică sau filosofică, mai ales prelegerile istorico-juridice, politico-juridice și cele național-economice; dreptul roman e chiar obligat pentru teologii gr. or.

Din facultatea filosofică a universității din loc au eșit o mulțime de profesori gimnaziali și liceali din Bosnia și România, precum și istoricul *Dr. Dimitrie Onciul*, care a urmat unei chemări onorifice la București, spre a promova dezvoltarea învățământului istoric la universitatea de acolo. Pe lângă aceasta e încă de observat, că și cu privire la facultatea juridică, că numeroase prelegeri, mai cu samă istorice, filosofice și literar-istorice dela facultatea filosofică, sânt cercetate de teologii gr. or. din străinătate și că preferința escultivării teologice în Cernăuți față de multe alte institute de știință teologică, stă în mare măsură în legătură cu posibilitatea, ce se oferă aici, de-ași impropria cunoștinți mai generale.

Meritul principal în ce privește perfecționarea străinilor îl are *facultatea teologică*. Ea e unica facultate teologică gr. or. din vest, și n'a avut timp îndelungat nici o rivală în România, Sârbia și Ardeal, și e și astăzi încă unica școală mai naltă teologică gr. or. din Austro-Ungaria. Planul ei de studiu bine întocmit atât de punct de vedere științific cât și practic, precum și legătura ei cu celelalte facultăți, cari înlesnesc teologilor completarea dorită a culturai lor pe

alte terene, a aflat în scurt timp recunoștință generală, așa că sinodul gr. or. din București a luat deja în anul 1878 rezoluțiunea de a trimite teologi români la universitatea din Cernăuți și de-a educa în felul acesta profesori de teologie pentru România. Rezoluțiunea aceasta făcū sinodului din București toată onoarea; el se arătă liber de șovinism politic, căută și recunoșcū ce e bun și folositoriu în străinătate și documentă prin aceasta, ce preț pune acest stat tînăr cu o dezvoltare puternică pe conexiunea cu țările din vest. Acestui exemplu îi urmă scurt după aceea și sinodul gr. or. din Carlovăț, și luă o asemenea rezoluțiune. În ambele căsuri fu apreciată pozițiunea academică și științifică a Francisco-Josefinei și ambele sinoade preferară în mod hotărât universitatea din loc institutelor lor de cultură teologică precum și celor grecesci, rusesci, ba și celor răsăritești, în cari și-a fost câștigat până acuma tinerimea din eparhiile supuse lor cultura teologică.

Succesul așteptat n'a lipsit, și precum trebuie să atribuim pe deoparte de judecării nepărtinitoare a universității din Cernăuți din partea celor două sinoade toată atențiunea, tot așa puteam constata pe de altă parte faptul, că cea mai tînără universitate a statului în cea mai mare parte catolic oferă cultivării științifice a teologiei gr. or. un adăpost foarte prețuit în străinătate.

Mulți dintre cei mai distinși teologi gr. or. ai Ungariei, din Transilvania și România au a mulțămii escultivarea lor universității din Cernăuți, la care nu numai că și-au impropriat cunoștinți pozitive, ci au câștigat ceea ce e mai însemnat, o privire în viața științifică, și încurajare la o activitate științifică proprie, precum și la o metodă literară. Institutul teologic gr. or. din *Caransebeș* are a mulțămii universității din Cernăuți pe cei mai marcați profesori ai sei și anume: *Dr. Petru Barbu*, *Dr. Petru Ionescu* și *Dr. Iuliu Olariu*; institutul din *Arad* pe profesorii: *Dr. Teodor Botiș*, *Dr. George Dragomir*, *Dr. George Proca* și *Dr. Iulian Suciu*; consistoriul din *Caransebeș* numără între consilierii sei consistoriali pre elevii universității din Cernăuți *Dr. Traian Badescu* și *Ioan Groza*.*)

Deosebit de importantă a fost și este încă și astăzi perfecționarea culturală a elevilor din *Bosnia*, cari din cauza studiilor gimnaziale nesuficiente întâmpinară mai cu semă în primii ani oareș care greutate. Abia în Cernăuți aflară ei ocaziunea de-ași întregi cultura lor, de a face propășirile necesare în cunoștința limbii germane și indecomun de-a se apropia mai tare de o cultură științifică. Prin aceasta se educară puteri cari astăzi desvoaltă o activitate binecuvântată în patria lor și primul institut teologic gr. or. din *Reljevo* mulțămescce impropriării acesteia originea sa; la institutul acesta sânt activi ca profesori următorii elevi de odinioară din Cernăuți: *Alexa Bosniukovič*, *Slanko Zupanski*, *Costa Cavič* și *Alexa Iokanovič*; în fruntea lor stă bine meritatul rector seminarial *Iovan Zimonič*,

*) Părintele *Groza* este asesor la consistoriul din *Arad*. *Red.*

unul dintre cei mai distinși teologi gr. or. din Bosnia, de-asemene un student al facultății teologice din Cernăuți. Cu ocaziunea unei audiențe a avut onoarea profesorul *Dr. Vuitschi* în anul 1893 ca vorbitoriu al deputațiunii universității din Cernăuți a auzi din gura Maiestății Sale a Împăratului, că succesele aceste au fost aflate la locurile cele mai înalte demne de o recunoștință deosebită.

Despre raporturile facultății teologice gr. or. din Cernăuți către România s'a amintit deja. În privința aceasta sunt de relevat succese chiar străordnare, cari au să se atribue în proporțiune egală atât activității instructive a profesorilor, cât și abilității și zelului candidaților trimiși încoace din România. Teologilor escultivați în Cernăuți li s'au conferit în patria lor dignități bisericesci înalte; repausatul arhieru din Iași *Dr. Varlaam Răilean*, actualul arhieru de acolo *Dr. Conon Donici Aramescu*, arhieru din Bucuresci *Dr. Petru Georgescu*, episcopul diecesan din Râmnicul-Vâlcei *Dr. Alexandru Mironescu* și episcopul diecesan din Curtea de Argeș *Dr. Gerasim Timuș* au studiat și fură și promovați în Cernăuți.

Și învățământul teologic gr. or. din România se mișcă pe căile, cari i le-a arătat facultatea teologică de aici. Facultatea teologică gr. or. din Bucuresci, activată pe o temelie modernă la anul 1884, e întocmită în mod precumpenitoriu după modelul de aici; chiar planul de instrucțiune corespunde celui de aici, afară de exercițiile seminariale, cari până n' present nu s' introduse, vor fi introduse însă, după cum se sperează, cât de curând. Năzuinței spre înaintare, care e proprie statului român, îi corespunde recunoștința lipsită de ori-ce invidie a organizațiunilor bune din statele streine.

Dintre teologii români, escultivați în Cernăuți lucră *Dr. Constantin Chiricescu*, *Dr. Badea Chireșeanu*, *Dr. Ioan Cornoiu* și deja amintitul arhieru *Dr. Petru Georgescu* ca profesori la facultatea teologică gr. or. din Bucuresci. Episcopul diecesan *Dr. Gerasim Timuș* a fost înainte încă profesor la menționata universitate și a funcționat ca primul decan al facultății teologice gr. or. Cu puține abateri sunt toate catedrele facultății acesteia ocupate de elevi ai universității din Cernăuți.

Atât în România cât și'n Ungaria, Transilvania și Bosnia au întemeiat auzitori de odinioară ai Francisco-Josephinei un avânt considerabil în literatura teologică gr. or. și au rădicat activitatea clerului la un nivel, ce n'a fost ajuns nici odată mai nainte. Nu suntem în stare de-a enumera aice pre toți funcționarii bisericesci din aceste țeri, cari și-au împropiat cultura în Cernăuți; fie însă permis de a aminti, că profesorul *Dr. Chiricescu* din Bucuresci e și referent în ministeriul român de culte, că mulți auzitori cernăuțeni au o sferă mare de activitate ca egumeni, consilieri consistoriali și protopresbiteri și de-a constăta și aceea ce are să mulțamească literatura teologică gr. or. activității preotului sârb *Vladimir Dimitrievič* din Budapesta, a rectorului seminarial *Zimonic*

din Bosnia, a episcopilor români *Mironescu*, *Timuș* și a altora.

Din punct de vedere cultural sunt succesele acestea ale universității, precum și recunoșterea lor nețermurită în statele vecine importante. Și în cazul acesta s'a arătat iarăș încă odată, că pentru o activitate științifică nu există margini politice sau naționale, că ceea ce e bun și folositoriu pătrunde preste frontierele țării și află apreciere. Între cei ce dau și cei ce primesc există reciprocitate; primitorii recunoșteal năzuințele culturale ale universității, căreia îi dătoresc cultura lor, cei ce dau însă își aduc aminte cu o fală sinceră de auzitorii lor de odinioară și simțesc bucurie, că aceea ce-au putut oferi, a căzut pe un teren atât de productiv în privința culturală.

Străini escultivați aici au avut ocaziunea de a cunoaște tendințele adevărate ale unei universități austriace precum și valoarea vieții academice de aicea, și le reprezintă acuma cu succes splendid în patria lor.

„Candela”

Varietăți

Comunitatea de avere. Joi în 28 Martie a. c. s'a ținut adunarea ordinară de primăvară a reprezentanței Comunității de avere sub presidiu d-lui *Ilie Curescu*, de față fiind comisariul guvernial Comitele suprem *Pogány*. Adunarea a fost foarte bine cercetată și a decurs demn resolvându-se punctele ordinei de zi.

† **Vasilie Maniu**, un distins bărbat al națiunii oastre, a încetat din viață, Sâmbătă în 10 l. c. după ameazi, în Bucuresci. Decedatul s'a născut la 24 Decemvre 1824 în Lugoj. Studiile filosofice le-a făcut la Lugoj și Arad, iar cele filosofice de pe atunci la Timișoara. După aceea s'a dus la Budapesta, unde a studiat drepturile, pe cari le-a terminat la 1846, fiind pe atunci în vîrstă de 22 ani. În anul 1859 el a fost numit avocat public la curtea criminală din Bucuresci, iar la 1860 avocat la înalta curte. De la 1862—1866 a fost avocat al ministeriului cultelor; iar la 1866 avocat-efor la Eforia spitalelor; de la 1863—1869 a fost prim-președinte al Curții apelative din Iași. Vasilie Maniu a fost și deputat. În anul 1876 la 12 Septemvrie a fost ales membru al Academiei Române.

În veci pomenirea lui!

„Masa studenților” din Brad. Pentru orientarea On. public suntem rugați a publica următorul: Normativ pentru „Masa studenților” dela gimnasiul public român gr.-or. din Brad, (aprobat de Ven. Consistoriu arhidiecesan).

I. „Masa studenților” se înființează din fondul *convictului* dela gimnasiul public român gr.-or. din Brad de 3067 cor. 88 fil. și suma de 2361 cor. 62 fil., incurse spre acest scop dela publicul român în urma inițiativei și conlucrării tinerimei studioase române din Zărand, cari contopite represintă capitalul fundamental de 5429.50 coroane.

II. „Masa studenților“ îngrijesce, ca elevii dela gimnasiul public român gr.-or. din Brad, cari sunt miseri, dar cu conduită bună și diligenți, să primească prânz gratuit în fie-care zi în decursul anului școlar.

III. Capitalul fundamental e neatacabil și se sporesce prin contribuiri, ce incurg dela binefăcătorii acestei instituțiuni umanitare sau odată pentru todeuna sau an de an, precum și din oferte marimonioase, din venitele, ce rezultă dela producțiuni, serate literare-musicale, petreceri și colecte întreprinse spro acest scop.

IV. Binefăcătorii sunt: a) *fundatori*, cari contribuiesc cel puțin 50 cor., b) *pe viață*, cari contribuiesc cel puțin 20 coroane, c) *ordinari*, cari contribuiesc cel puțin 1 coroană pe an, și d) *ajutători*, cari contribuiesc ori-ce sume, fie și mai puțin de 1 coroană. Binefăcătorii acestia nu au nici o înjurire asupra acestei instituțiuni în nici o privință.

V. Din venitele capitalului fundamental și intratele anuale 20% se capitalizează, iar 80% se folosesc spre scopul mesei studenților.

VI. „Masa studenților“ o administrează corpul didactic dela gimnasiul publ. român gr.-or. din Brad sub supraveghierea organelor instituite în Statutul gimnasial, având a observa strict dispozițiunile acestui Statut și normativele, cari regulează administrarea averilor corporațiunilor bisericesci, școlare și fundationale din Arhidieceasa ortodoxă română a Transilvaniei.

VII. Pentru administrarea aversei instituției „masa studenților“, corpul didactic alege din sinul său, câte pe un an, o comisiune administrativă constatătoare din 3 membri și directorul gimnasial.

VIII. Comisiunea administrativă va presenta la finea fie-cărui an școlar raport special, detaliat, despre activitatea sa în decursul anului espirat, precum și raționiu despre administrarea și starea aversei la finea fie-cărui an școlar. Conferințele corpului didactic censurează acest raport, iar direcțiunea gimnasială îl va publica în programa gimnasiului, pe care o va trimite fie-cărui binefăcător atât fundator cât și pe viață, în câte un esemplar.

IX. Ajutoarele pe anul școlar de gestiune le va distribui conferința corpului didactic până la 15 Septembrie, având în vedere starea materială a respectivilor elevi, conduita lor în decursul anului școlar precedent și atestatul cu nota generală „bun“.

X. „Masa studenților“ se pune în activitate îndată ce capitalul fundamental va ajunge suma de 10,000 coroane.

XI. Până când „masa studenților“ își va acuirea locuința sa proprie, comisiunea administrativă va îngriji, ca elevii să primească acest beneficiu în familii bune designate de corpul didactic. Supraveghierea în ce privesce disciplina, și vîptul, o îndeplinesc membrii corpului didactic pe rînd.

XII. Când la gimnasiul public român gr.-or. din Brad se va înființa un convîct „masa studenților“ se va contopi în acela.

XIII. Aceste dispozițiuni se întregesc după necesitate, din timp în timp, prin conclusele corpului didactic aprobate de autoritatea superioară bisericească-școlară.

Bibliografie

„Generația noană“ — litere, științe, arte, industrie, agricultură, comerț. — Apare în Bucuresci, (strada artot Nr. 11). Numărul 3—4 din Februarie 1901 are următorul sumar: 1. Asanarea morală, dr. I. Ștefănescu. 2. Du-te viață, Smara. 3. Jurisprudența (despre dreptul de moștenire), D. Ghebapci. 4. La sinul ei (poezie), Nicolae Hristescu. 5. Apicultura în Rusia. 6. O dramă în Havana, Herni Brulat. 7. Cronica medicală (cum să ne ferim de friguri palustre), d-r N. Polingher. 8. De Paște, Francois Coppe. 9. Câte-va vorbe, Maladetta Elzevir. 10. Papa și răboiul, Stross. 11. Vin de miere după părintele Kneipp. 12. Suzana, I. H. Rosini. 13. Chestii agricole, Sofia Nădejde.

„Propășirea“ revista societății corpului didactic din Județul Neamțu. Apare în Piatra-N. odată pe lună. Numărul 6 (15 Februarie) 1901 are următorul sumar: Zulina C. Isăcescu: Trăească munca (teatru), Olteo: Tatălui meu (poezie). C. I. Possa: O parte umbrită a educațiunii. Dem. Demetrescu: De toamnă (poezie). Ol. Teodoru: Artele în școală. Marcelina: Prietenie. Alex. Georgiu: Metodica cântului. C. R. Teofănescu-Gribinea: Propuneri de a combate alcoolismul. Maria G. Ștefănescu: Metodica Religiei. Smaranda Gh. Cosmovici: Imaginațiunea la copil. Lucreția Celus: Despre experiențe.

„Învățământul primar“ revista pentru școală și familie. Apare în Bucuresci odată pe lună. Numărul 2 din 15 Februarie 1901 are următorul sumar: George N. Costescu: Școala primară și formarea caracterului moral. Asistent: Școala și învățătorul la sat (conferința D-lui Ghibănescu). A. Vîntul: Raporturile religiei și ale moralei. Elisa St. Negulescu: Rolul femeii în economia casnică. A. Manoil: Organizarea școlilor de agricultură din Franța. Romulus — N. Grigorcea: Rolul gramaticii în învățământul limbii. Luisa I. Neamțu: Pentru copii sîrmani. G. A. D.: Serbarea școlară dela școala Normală „Vasile Lupu“. Dr. Eraceli Sterian: Crescerea copiilor la Expoziția din Paris. I. Costescu: Tatăl nostru. Const. Bunghetianul: O amintire durereasă. Sciri școlare. Poșta Redacției.

„Revista poporului“. Apare în Bucuresci (Str. Speranței, Nr. 48). Numărul 2 din Februarie 1901 are următorul sumar: Mihail Polizu-Micșunești (portret-biografie), P. Vulcan — Carmen Sylva (poezie) trad. de Edelweis. — Din Istoria „Crizelor“, V. A. Urechidă. — Lui Caragiale (poezie), P. Vulcan. — Cea din urmă oră a lui Socrate (nuvelă), D-na Nuși P. Vulcan. — Carmen Sylva (poezie), trad. de Edelweis. — Ceres

Zeita Agriculturii, *A. Vintul*. — Prof. Ed. Wachmann (portret-biografie), *R. P.* — Surprize (critică literară) *P. Vulcan*. — Epigrame *D. Teleor*. Influența (Gripa) Medicină, *Dr. Mireanu*. — Durerile de stomac * * * Agrarieni vienezi și exportul de vite în România, Comerțiu, *Ad .*; Farmacistul E. L. Fabini (portret-biografie) „*Rev. Pop.*” — O lacună în proiectul de lege asupra meseriilor, *St. Gâteiu*. — Asociațiunile Cooperative Industriale (Industria Națională) *Căl. Br **; — Noutăți Literare, Erată, Poșta Redacției, *Redacția*. — Certificate, licitațiuni etc. etc. * * *

Ilustrațiuni: (Portrete).

Mihail Polizu-Micșunești, Ed. Wachmann și Farmacistul E. L. Fabini.

În editura Tipografiei și Librăriei diecesane din Caransebeș au apărut următoarele I—IV Cărți de *Religiune* pentru școlile populare de *Dr. Petru Barbu*, și adevă:

I. *Istorieare Religioase-morale*. Ediția I, 1899. Cuprinde 46 de istorioare. Prețul 30 fil.

*II. *Istorieare Biblice*. Ediția III, 1900. Conține 55 istorioare din T. V. și T. N. Aduș: A) Despre sânta Scriptură: Numirea, Originea, Autorii, Limba și traducerea, Inspirațiunea dumnezească, Împărțirea și cărțile sântei Scripturi. B) Rugăciuni: a) de dimineată, b) înainte de masă, c) după masă, d) de seară, C) Simbolul credinței. Prețul 30 fil.

*III. *Istorieare Bisericesci*. Ediția II, 1901. Conține 45 istorioare despre Lățirea creștinismului, Viața Creștinilor, Asupririle Creștinilor, Triumful bisericii creștine, Sântii părinți, Înceștinarea popoarelor, Desbinarea bisericii apusene de biserica resăriteană, Istoria bisericii românești. Aduș: A) Despre sânta Tradițiune, B) Rugăciunile sântei Liturgii. Prețul 30 fil.

*IV. *Catechismul*. Ediția II, 1897. Conține: Credința, Iubirea și Speranța creștină. Aduș: A) Estras din Statutul Organic despre „Parohie”, B) Rugăciuni la s. Mărturisire și Cuminecătura. Prețul 40 fil.

Cărțile însemnate cu * sunt aprobate de Ven. Consistorii gr. or. rom. din Arad, Caransebeș și Oradea Mare.

Pe pragul mormântului. Versuri funebrele de *George Simu* preot. Prețul 50 fil.

Au apărut din „Noaua Bibliotecă Teatrală” Nr. 1. A. Kellner: *Doi prinși în cursă*, comedie întrun act, localizată de I. Em. Bobancu. Prețul 24 fil. Brașov. 1891, Format 16°, 30 pag.

Cea mai bună și instructivă carte pentru bibliotecile școlilor populare și cele ambulante, care formează călăuza și povățuitorul desinteresat al preotului și învățătorului român dela sate în toate che-

stiuunile *economice și sociale*, și care ca atare a fost recomandată de Ven. Consistoriu metropolitan gr. oriental din Sibiu pentru a fi procurată pentru bibliotecile școlare, este cartea intitulată:

Manual complet de agricultură rațională de Dr. George Maior, profesor de agricultură la școala superioară dela Ferăstrău și la Seminarul Nifon Mitropolitul în Bucuresci.

Vol. I Agrologia sau Agricultură generală. 33 coale de tipar cu 217 figuri în text. Carte didactică, aprobată de On. Minister de Agricultură al României cu decisiul Nr. 2078 din 1897. Prețul 5 cor.

Vol. II Fitotechnia sau Cultura specială a plantelor. 38 coale de tipar cu 202 figuri în text. Carte premiată de Academia Română cu premiul Năsturel-Herescu în sesiunea 1899. Prețul 8 cor.

Vol. III Zootechnia sau Cultura generală și specială a vitelor cornute împreună cu lănăria și lapteria. 49 coale de tipar cu 225 figuri în text. Prețul 8 cor.

Vol. IV Economia rurală sau Organizațiunea și Administrarea moșiilor mari și mici. 45 coale de tipar cu 35 figuri în text. Prețul 8 cor.

Ceea ce privește lucrarea dlui prof. Maior, ea se deosebește esențial de lucrările similare apărute până acum în limba română prin aceea, că este prima lucrare completă pe terenul agronomiei în limba română, care tratează toate chestiuunile, cele mai mari ca și pe cele mici, privitoare la agricultura română din toate țerile locuite de români, pe baza progreselor actuale ale științei și tehnicii agricole moderne. Ea ia serios concurența cu cele dintâi lucrări apărute, până acum în limbile culte: germană, francesă etc.

Se află de vânzare la Tipografia Aurel Mureșianu în Brașov, la Librăria W. Kraft în Sibiu, și la autor în Bucuresci str. Occident 18.

Licitațiune minuendă

Pe baza încuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 20 Februarie a. c. Nr. 677 B. se escrie licitațiune minuendă pentru repararea și zugrăvirea bisericii gr. ort. rom. din **Vucova**.

Prețul de esclamare este 1600 cor.

Licitațiunea se va ținea 8/21 Aprile la 2 oare p. m. în școala gr. or. rom. din loc.

Reflectanții vor depune la începutul licitațiunei vadiul de 10% în bani gata sau în hârtii de valoare.

Planul și specificațiunile de măsuri și spese se pot vedea în ficcare zi la oficiul parohial.

La licitațiune se primesc numai pictorii, cari vor produce atestat despre calificațiunea lor și despre lucrările făcute de dînși până acum.

Vucova, în 4 Martie 1901.

(15) 1—3

Avram Ciocoi

par. ca preș. com. par.

În conțelegere cu P. On. Domn protopresh. Ioan Pepa